

HISTORY STUDIES

INTERNATIONAL JOURNAL OF HISTORY

ISSN: 1309 4173 / (Online) 1309 - 4688 (Print)

Volume: 15, Issue: 100th Anniversary of the Republic Special Issue, October 2023
www.historystudies.net

CUMHURİYETİN İLK YILLARINDA KÖY YATI MEKTEPLERİ

Village Boarding Schools in the Early Years of the Turkish Republic

Doç. Dr. M. Serhan Yücel

Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi

mserhan.yucel@bilecik.edu.tr

Makale Türü-Article Type : Araştırma Makalesi-Research Article
Geliş Tarihi-Received Date : 11.09.2023
Kabul Tarihi-Accepted Date : 03.10.2023
DOI Number : 10.9737/historystudies.1358682

Atıf – Citation:

M. Serhan Yücel, "Cumhuriyetin İlk Yıllarında Köy Yati Mektepleri", *History Studies*, 15/Cumhuriyetin 100. Yılı Özel Sayısı, Ekim 2023, s.293-313.

CUMHURİYETİN İLK YILLARINDA KÖY YATI MEKTEPLERİ

Village Boarding Schools in the Early Years of the Turkish Republic

M. Serhan Yücel*

Öz

Osmanlı Devleti, 19. yüzyıldan itibaren savaşlar ve toprak kayıpları yüzünden sayıları hızla artan kimsesiz çocuklar sorunuyla yüz yüze kalmıştır. Bakıma muhtaçların barınma, iye, eğitim ve işe girmeleri için adeta seferber olan devlet, Tanzimat döneminde Darüşşafaka, sonrasında da Darülaceze ve Darüleytam gibi öğretim kuruluşlarıyla sorunun çözümüne odaklanmıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında bu anlayış devam etmiş, köy ve şehir yatı mektepleri açılarak, Darüleytamların yatı mekteplerine dönüşmesi sağlanmıştır. 1925-1926 ders senesinde Türkiye’de toplam elli yatı mektebi eğitim vermiş, bunlardan on sekizi şehirlerde, kalan otuz ikisi köylerde faaliyet göstermiştir. Köy yatı mekteplerinin öğrencileri sadece öksüz veya yetim köy çocukları arasında seçilmiştir. İlkokul dersleriyle birlikte demircilik, terzilik, marangozluk ve kunduracılık gibi mesleki eğitime de ağırlık verilen yatı mekteplerinde müzik ve izcilik gibi uygulamalı dersler de yürütülmüştür. Çalışmada Köy Enstitülerinin öncüsü Köy Yatı Mekteplerinin 1925-1926 eğitim öğretim yılındaki istatistikleri incelenmiştir.

Anahtar kelimeler: 1925-1926 Ders Senesi, Yatı Mektepleri, Köy okulları, İlköğretim

Abstract

Since the 19th century, the Ottoman Empire faced the problem of orphaned children, whose numbers increased rapidly due to wars and territorial losses. Mobilizing for the shelter, food, education and employment of those in need of care, the state focused on solving the problem with educational institutions such as Darüşşafaka during the Tanzimat period, and later Darülaceze and Darüleytam. In the early years of the Republic, this approach continued and village and city boarding schools were opened, transforming Darüleytam into boarding schools. In the 1925-1926 school year, a total of fifty boarding schools provided education in Turkey, eighteen of which operated in cities and the remaining thirty-two in villages. The students of the village boarding schools were selected only from orphaned or destitute village children. In addition to primary school courses, the boarding schools emphasized vocational training such as blacksmithing, tailoring, carpentry and shoemaking, and also offered practical courses such as music and scouting. In this study, the statistics of the Village Boarding Schools, the forerunner of the Village Institutes, for the 1925-1926 academic year are analyzed.

Keywords: 1925-1926 Academic Year, Boarding Schools, Village Schools, Primary Education.

* Doç. Dr., Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Bilecik/TÜRKİYE, mserhan.yucel@bilecik.edu.tr ORCID: 0000-0003-2453-4069

Giriş

Birçok din ve kültürde, kimsesizlere ve muhtaçlara bakma, onlara yardım etme anlayışı hâkimdir. Yoksullara, kimsesizlere, yetim ve öksüzlere yardım etmek, Türk töresinde örf-adet kurallarından sayılmakta, İslam dininin getirdiği yükümlülükler ise bu yardımı gelenekten alıp zorunluluğa taşımaktadır. Aslında kimsesizlere, yoksullara, yetim ve öksüzlere yardım denilince akla gelen devletlerin başında Osmanlı bulunmaktadır,¹ ancak yetim ve öksüzleri barındıracak, yedirecek, içirecek ve aynı zamanda okuyup yazma öğretecek yatılı bir mektep açıldığı kaydına da koca Osmanlı tarihinde rastlanamamaktadır. Gerçi sıbyan mektepleri gibi Fatih Sultan Mehmet ile başlayan ve sonraki hükümdarların dönemlerinde de devam eden yetim ve öksüzlerin parasız yetiştirildiği kurumlar mevcuttu, ancak yetim ve öksüzlere yönelik yatılı okulların açılmasına yönelik ilk adımların Tanzimat döneminde atıldığı görülmektedir. Osman Nuri Ergin, Enderun ile Acemioğlanlar kışlalarını ve Galatasaray'ı yatılı okullar olmalarına rağmen bu çerçevede değerlendirilemeyeceğini; çünkü bunların Türklere ve Türk çocuklarına değil, Türk olmayanlara, bilhassa kölelere mahsus olduğunu ifade eder.²

Meclis-i Vâlâ tarafından ilk kez Rüşdiye mektepleri açılması düşünüldüğü sırada *Müstakilce iki adet yatılı Gureba mektebi açılarak sokaklarda başıboş gezen yetim ve öksüz çocukların bu mekteplere konulup okutulması* da kararlaştırılmış, ancak o zamanki Rüşdiye mektepleri gibi bu Gureba mektepleri de açılmamıştır. Fakat Harbiye mektebi ilk açıldığı sırada oraya zengin çocukları rağbet etmeyerek sokaklardan bu türlü çocuklar toplanıp okutulmuştu. Dolayısıyla ilk zamanlarda Harbiye mektebinin Tanzimatçıların arzusunu karşıladığı söylenebilir.³ Ancak öksüz, yetim ve bakıma muhtaç çocukların yatılı okullarda eğitim almaları Abdülaziz döneminde Cem'iyet-i Tedrîsiyye-i İslâmiyye tarafından 1863 yılında açılan Dârüşşafaka⁴ ile başlamıştır. Dârüşşafaka'yı İkinci Abdülhamit döneminde 1895'te açılan Dârülaceze⁵ ve 1903-1909 yılları arasında faaliyet gösteren Darülhayr-ı Âlî⁶ izlemiştir.

İkinci Meşrutiyet sonrası yaşanan gelişmeler; öksüz ve yetimlerin eğitimi, barınması ve meslek sahibi olabilmeleri için yeni eğitim kurumlarına ihtiyaç doğurmuştur. Özellikle Balkan Savaşlarının ardından yaşanan göç ve Birinci Dünya Savaşı ile birlikte doğu vilayetlerinden İstanbul'a getirilen yetim ve öksüzlere meslek öğretme düşüncesi Dârüleytamların doğmasına yol açmıştır. 12 Teşrinisani 1330'dan (25 Kasım 1914) itibaren Dârüleytamlar açılmaya başlanmıştır.⁷

Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşına dâhil olmasının ardından İtilâf Devletlerine ait bütün ecnebi okulların kapatılması, Dârüleytamların bina sorununu ilk etapta çözümlendi. Savaşın başlamasından sonra yabancı okulların Dârüleytamlara dönüştürülmesi, özellikle Kemal Bey'in (Kara Kemal) ile Dârüleytamlar Umum Müdürü Kastamonu Mebusu İsmail Mahir Efendi'nin çabaları okulların öneminin artmasına yol açtı. Birinci Dünya Savaşının sonlarına kadar yeni

¹ Tahsin Özcan, *Osmanlı Toplumunda Yetimlerin Himayesi ve Eytâm Sandıkları*, İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi Sayı: 14, 2006, s. 103.

² Osman Nuri Ergin, *Türk Eğitim Tarihi*, 1. Cilt, Eser Matbaası, İstanbul, 1977, s. 407.

³ "Harbiye'nin ilk mezunlarından ve Dârüşşafaka kurucularından olan Gazi Ahmet Muhtar Paşa, Mektebi Harbiye'nin ilk açılışında sokaklardan çocuk toplanıp okutulduğunu, Cemiyet-i Tedrîsiyye-i İslamiyenin 1908 inkılabından sonraki toplantılarının birisinde söylemiş ve söylerken gözünden yaşlar akıtmıştı. Bununla beraber hükümetin bu arzusu ancak 1284 (1867) de Dârüşşafaka'nın temeli atılmakla kuvveden fiile çıkarılabilmıştır". Ayrıntılı bilgi için bkz. Ergin, *age*, s.407.

⁴ Halis Ayhan ve Hakkı Maviş, *Dârüşşafaka, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, c. 9, İstanbul, 1994, s.7-9.

⁵ Hidayet Yavuz Nuhoğlu, *Dârülaceze, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, İstanbul, 1993, c. 8, s.512-514.

⁶ Cemil Öztürk, *Osmanlı'da Bir Meslekî Eğitim ve Çocuk Esirgeme Kurumu: Dârülhayr-ı Âlî (1903-1909), International Congress on Learning and Education in the Ottoman World, IRCICA, Türk Bilim Tarihi Kurumu, Türk Tarih Kurumu, İstanbul 12-14 April 1999.*

⁷ Ersin Müezzinoğlu, "I. Dünya Savaşı Esnasında Yetim ve Öksüz Çocukların Himayesi ve Eğitimi: Dârüleytamlar", *History Studies* (4) 1, 2012, s. 399-417.

Dârüleytamların açılmasına ve yabancı okulların Dârüleytamlara dönüşmesine devam edildi. Ancak Cihan Harbinin uzaması, parasal sıkıntılar ve yönetim eksikliği bu kurumlarının 2 Nisan 1333 (2 Nisan 1917) tarihli bir kararla devletin himayesine alınmasına yol açtı. Mondros Mütarekesi'nden sonra fiilen sona eren devlet, kimsesiz çocuklara sahip çıkma imkânını yitirmişti. Öksüz ve yetimlerin eğitim-öğretimi Millî Mücadelenin başlamasıyla tekrar gündeme geldi. Mustafa Kemal Paşa ve Kâzım Karabekir Paşa her fırsatta konuya değindi; TBMM, açıldığı 23 Nisan 1920 gününden itibaren eğitime verdiği önemi açıkça göstermeye başladı. Milli Mücadelenin en sıkıntılı döneminde -Kütahya-Eskişehir Savaşlarının kaybedildiği, işgalci Yunan ordusunun top seslerinin Ankara'dan duyulduğu günlerde- Ankara'da toplanan Maarif Kongresine yansıyan heyecan ve ruh yeni dönemde eğitime verilecek değeri gözler önüne seriyordu. Yeni Türkiye için eğitim, bağımsızlık savaşı kadar önemliydi.

Gerçekten de Milli Mücadelenin kazanılmasıyla birlikte gözler sanayi, ticaret, bayındırlık, sağlık gibi problemler yumağı alanlara çevrildi, ancak yeni Türkiye önceliği eğitime ve millî iktisada verdi. Henüz Milli Mücadele devam ederken 1 Mart 1922'de Mustafa Kemal Paşa'nın TBMM'nin açılışında yaptığı konuşmada eğitime verilen önemi gözler önüne sermekteydi:⁸

(...) Efendiler, yüzyıllardan beri milletimizi yöneten hükümetler eğitimi genelleştirme dileğini belirtmişlerdir. Ancak bu dileklerine ulaşmak için Doğu ve Batıyı taklit etmekten kurtulamadıklarından, sonuç milletin cahillikten kurtulamamasına neden olmuştur. Bu hazin gerçek karşısında bizim uygulamak zorunda olduğumuz eğitim politikamızın ana hatları şöyle olmalıdır: Demiştim ki, bu ülkenin gerçek sahibi ve sosyal yapımızın gerçek unsuru köylüdür. İşte bu köylüdür ki, bugüne kadar eğitim nurundan yoksun bırakılmıştır. Bundan dolayı, bizim uygulayacağımız eğitim politikasının temeli ilk önce var olan cehaleti yok etmektir. Ayrıntıya girmekten çekinerek bu düşüncemi birkaç kelime ile açıklamak için diyebilirim ki, genel olarak bütün köylüye okumak, yazmak ve vatanını, dinini, dünyasını tanıtacak kadar coğrafya, tarih, din ve ahlâk ile ilgili bilgiler vermek ve dört işlemi öğretmek eğitim programımızın ilk amacıdır.

Bu konuşmasında Mustafa Kemal Atatürk'ün koyduğu ilkeler, hemen uygulamaya geçilecek, 3 Mart 1924 tarihli Tevhid-i Tedrisat Kanunundan sonra devlet bütçesinden ayrılan payla Maarif Vekâleti bünyesinde köy çocuklarının eğitimi amacıyla köy ve şehir yatı mektepleri açılmaya başlanacaktı.⁹ Mevcut Dârüleytamların da yatı mekteplerine dönüşmesi sağlandı.

1925-1926 eğitim öğretim yılı, yatı mektepleri açısından oldukça önemli bir yıl oldu. Mart ayında yürürlüğe giren Maarif Teşkilatı hakkında kanuna¹⁰ göre ilk mektepler, 1- Şehir ve kasaba gündüz, 2- Şehir ve kasaba yatı, 3- Köy gündüz, 4- Köy yatı mektepleri olarak açılacaktı. Köy yatı mektepleri, mektebi olmayan köylerin çocuklarına mahsus olacak; gerek genel ve gerek özel bütçelerle yönetilebilecekti. Köy yatı mektebi¹¹ idare ve talim heyetleri, çocukları köy hayatından ayırmayacak bir talim ve terbiye usulünü uygulamakla sorumluydu. Köy mekteplerinin öğrenim süresi en az üç yıl olacaktı.

1925-1926 ders yılında Türkiye genelinde on yedisi şehir yatı mektebi, otuz ikisi Köy Yatı Mektebi ve biri de özel yatı mektebi üzere toplam elli yatı mektebi faaliyet göstermekteydi. Köy yatı mektepleri veya diğer adıyla ilk yatı mektepleri Harita-1'de Türkiye haritası üzerinde gösterilmiştir. Dikkat çeken köy yatı mekteplerinin Türkiye'ye dağılımında çok dengeli

⁸ Mustafa Kemal Paşa'nın TBMM Açış Konuşması, TBMM Zabıt Ceridesi, Devre: 1, İçtima Senesi: 3, C.18, Birinci İçtima, 1.3.1338 Çarşamba, 1 Mart 1922, s. 2-16.

⁹ Hasan Ali Koçer, *Türkiye'de Köy Eğitim ve Öğretimi*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi 7(1), Ankara, 1994, s. 94.

¹⁰ 789 Sayılı *Maarif Teşkilâtına Dair Kanun*, Resmî Ceride, 3/IV/1926, Sayı: 338, s. 1233

¹¹ Tasarıda "köy yatı mektebi" olarak geçen bölüm kanunun görüşülmesi sırasında "bilûmum köy mektepleri" olarak değişti.

göre köy (ilk) yatı mekteplerinin bina, öğretmen, idare heyeti ve öğrenci durumu aşağıda verilmiştir.¹⁶

1- Artvin İlk (Köy) Yatı Mektebi

Artvin Köy Yatı Mektebi, hazineye ait, 3.675 lira değerinde, bahçesi bulunan ancak eğitim öğretime elverişli olmayan bir binada faaliyet göstermekteydi. Okula tahsis edilen öğretmen kadrosu 5, görev yapan öğretmen sayısı 5 idi. Dolayısıyla okulda münhal kadro bulunmuyordu. Öğretmenlerin 1'i yüksek mektep, 4'ü ilk muallim mektebi mezunuydu. Okulun idare heyetinde ise 1'i yüksek mektep, 1'i orta mektep, 1'i de diğer mekteplerden mezun 3 kişi görev yapmaktaydı.

Artvin Köy Yatı Mektebinin 1925-1926 ders yılı sonunda 93 öğrencisi vardı. Öğrencilerin 4'ü gündüzlü, 89'u parasız yatılıydı. Sene sonu sınavlarına 1 öğrenci girmemiş, sınava giren 92 öğrenciden 70'i bir üst sınıfa geçerken 11 öğrenci sınıfta kalmıştı. 1925-1926 ders yılında Artvin Köy Yatı Mektebinden mezun olan öğrenci sayısı da 11 idi.¹⁷

2- Ardahan İlk (Köy) Yatı Mektebi

Ardahan Köy Yatı Mektebi, bahçesi bulunan kâgir bir binada faaliyet göstermekteydi. Okul binası Milli Emlak'a aitti ve değeri 38.000 liraydı. Okula tahsis edilen öğretmen kadrosu 5, görev yapan öğretmen sayısı 5 idi. Dolayısıyla okulda münhal kadro bulunmuyordu. Öğretmenlerin 2'si yüksek mektep, 3'ü ilk muallim mektebi mezunuydu. Okulun idare heyetinde ise 1'i darülfünun, 1'i orta mektep 2'si de diğer mekteplerden mezun 4 kişi görev yapmaktaydı.

Ardahan Köy Yatı Mektebinin 1926 Mayıs itibarıyla 178 öğrencisi vardı. Öğrencilerin 58'i gündüzlü, 120'si parasız yatılıydı. Sene sonu sınavlarının öncesinde öğrenci sayısı 168'e düşmüş; sene sonu sınavlarında 148 öğrenci başarılı olup bir üst sınıfa geçerken 14 öğrenci sınıfta kalmıştı. Başarısızlık nedeniyle 6 öğrenci ihraç edilmişti.¹⁸

3- Aşkale İlk (Köy) Yatı Mektebi

Aşkale Köy Yatı Mektebi, hazineye ait ve 10.000 lira kıymet biçilen bir binada faaliyet göstermekteydi. Okul binasının yapı malzemesi kâgir olarak geçmişti, ayrıca okula ait bir bahçe de vardı. Okula tahsis edilen öğretmen kadrosu 5, görev yapan öğretmen sayısı 3 idi. Dolayısıyla okulda 2 münhal kadro bulunmaktaydı. Öğretmenlerin 3'ü de ilk muallim mektebi mezunuydu. Okulun idare heyetinde ise 1'i ilk muallim mektebi, 1'i de diğer mekteplerden mezun 2 kişi görev yapmaktaydı.

Aşkale Köy Yatı Mektebinin 1925-1926 ders yılının son günlerinde 68'i gündüzlü, 33'ü parasız yatılı 101 öğrencisi vardı. Sene sonu sınavlarının öncesinde öğrenci sayısı 110'a çıkmış; sene sonu sınavlarında 68 öğrenci başarılı olup bir üst sınıfa geçerken 33 öğrenci sınıfta kalmıştı. Mezun olan öğrenci sayısı 9'du.

4- Ayaş İlk (Köy) Yatı Mektebi

Ayaş Köy Yatı Mektebi, bahçesi bulunan ancak eğitim öğretime elverişli olmayan bir binada faaliyet göstermekteydi. Okul şahsa aitti ve mal sahibine 1.818 lira yıllık kira ödenmekteydi. Okula tahsis edilen öğretmen kadrosu 5, görev yapan öğretmen sayısı 3 idi. Dolayısıyla okulda münhal kadro sayısı 2'yd. Okulun idare heyetinde ise 4 kişi vardı. İdare heyetinin de 2'si ilk muallim mektebi, 2'si diğer mekteplerden mezun olmuştu. Ayaş Köy Yatı Mektebinin 1925-1926 ders yılı sonunda 91 öğrencisi vardı. Öğrencilerin 1'i gündüzlü, 90'ı parasız yatılıydı. Sene sonu

¹⁶ Yatı mektepleri hakkında, bugüne kadar İhsaiyat Mecmuası dışında hiçbir kaynakta detaylı bilgiye rastlanamamıştır. Ancak mecmuada yer alan istatistikler, kaynak sıkıntısını unutturacak ölçüde önemli ve detaylıdır.

¹⁷ İhsaiyat, *age*, s. 66-68.

¹⁸ *Age*, s. 66-68.

sınavlarının öncesinde öğrenci sayısı 64'e düşmüş; sene sonu sınavlarında 56 öğrenci başarılı olup bir üst sınıfa geçerken 8 öğrenci sınıfta kalmıştı.¹⁹

5- Aydın Yenipazar İlk (Köy) Yatı Mektebi

Aydın Yenipazar Köy Yatı Mektebi, hazineye ait, 35.000 lira değerinde, bahçesi bulunan bir binada faaliyet göstermekteydi. Okula tahsis edilen öğretmen kadrosu 4, görev yapan öğretmen sayısı 4 idi; dolayısıyla okulda münhal kadro bulunmuyordu. Okulun idare heyetinde de 3 kişi bulunmaktaydı. Okulda görev yapan gerek öğretmenler gerekse idare heyetinin menşeleri bölümünde mezun oldukları okul diğer mektepler olarak belirtilmişti.

Aydın Yenipazar Köy Yatı Mektebinin 1926 Mayısında 125 öğrencisi vardı. Öğrencilerin 5'i gündüzlü, 120'si parasız yatılıydı, ancak sınav öncesinde bu sayı 120'ye düşmüştü. Sene sonu sınavlarına 1 öğrenci girmemiş, sınava giren 119 öğrenciden 90'ı bir üst sınıfa geçmiş, 26 öğrenci ise ibka kalmıştı. 1 öğrenci başarısızlık nedeniyle, 1 öğrenci de yaşının geçmesinden dolayı ihraç edilmişti. 1925-1926 ders yılında Aydın Yenipazar Köy Yatı Mektebi 1 öğrencisini mezun vermişti.²⁰

6- Afyonkarahisar İlk (Köy) Yatı Mektebi

Afyonkarahisar Köy Yatı Mektebi, hazineye ait, 40.000 lira değerinde, bahçesi bulunan ama eğitim öğretime elverişli olmayan bir binada faaliyet göstermekteydi. Okulda münhal öğretmen kadrosu bulunmuyordu, zira tahsis edilen 5 kişilik öğretmen kadrosu tamamen doluydu. Okulun idare heyetinde de 4 kişi bulunmaktaydı. İdare heyetinde görev yapanlardan 1'i darülfünun mezunuydu, bunun dışında okulda görev yapan gerek öğretmenler gerekse idare heyetinin menşeleri bölümünde mezun oldukları okul diğer mektepler olarak belirtilmişti.

Afyonkarahisar Köy Yatı Mektebinin 1925-1926 ders senesi sonunda 116 öğrencisi vardı. Öğrencilerin 46'sı gündüzlü, 70'i parasız yatılıydı, ancak sınav öncesinde bu sayı 114'e düşmüştü. Sene sonu sınavlarına 7 öğrenci girmemiş, sınava giren 107 öğrenciden 89'u bir üst sınıfa geçmiş, 18 öğrenci ise ibka kalmıştı.

7- Ergani İlk (Köy) Yatı Mektebi

Ergani²¹ Köy Yatı Mektebi, hazineye ait, İhsaiyat Mecmuasında yer aldığı şekliyle 380 lira değerinde, bahçesi bulunan ama eğitim öğretime elverişli olmayan bir binada faaliyet göstermekteydi. Okulda münhal öğretmen kadrosu bulunmuyordu, zira tahsis edilen 5 kişilik öğretmen kadrosu tamamen doluydu. Okulun idare heyetinde de 4 kişi bulunmaktaydı. Öğretmenlerin 4'ü ilk muallim mektebi, 1'i orta mektep mezunuyken, idare heyetinde görev yapanlardan 1'i darülfünun, 2'si orta mektep, 1'i de ilk muallim mektebi mezunuydu.

Ergani Köy Yatı Mektebinin 1925-1926 ders senesi sonunda 123 öğrencisi vardı. Öğrencilerin 76'sı gündüzlü, 47'si parasız yatılıydı, ancak sınav öncesinde bu sayı 122'ye düşmüştü. Sene sonu sınavlarına 5 öğrenci girmemiş, sınava giren 117 öğrenciden 81'i bir üst sınıfa geçmiş, 30 öğrenci ise sınıfta kalmıştı. 1925-1926 ders yılında Ergani Köy Yatı Mektebi'nden 6 öğrenci mezun olmuştu.

8- Ahlat İlk (Köy) Yatı Mektebi

¹⁹ Age, s. 66-68.

²⁰ Age, s. 66-68.

²¹ 1926 Haziranında çıkan Teşkilatı Mülkiye Kanunu, il, ilçe ve nahiyelerin yapısında değişikliğe gitti. Ders yılı başında "vilayet" olan Ergani, ilçeye dönüştü. Bu nedenle ilk yatı mekteplerinin bulunduğu yerden söz edilirken, 1926'da kanunun değişmesinin öncesindeki idari yapılanma esas alınmıştır. Kanun için Bkz. 877 Sayılı *Teşkilatı Mülkiye Kanunu*, Resmi Ceride, 26/VI/1926, Sayı: 404, s. 932-935.

Ahlat Köy Yatı Mektebi, hazineye ait, 12.000 lira kıymetinde, bahçesi bulunan ancak eğitim öğretime elverişli olmayan bir binada faaliyet göstermekteydi. Okula tahsis edilen öğretmen kadrosu 4, görev yapan öğretmen sayısı 2 idi; dolayısıyla okulda 2 münhal kadro mevcuttu. Okulun idare heyetinde de 4 kişi bulunmaktaydı. Okulda görev yapan öğretmenlerin ikisi de ilk muallim mektebi mezunuyken, idare heyetinin 1'i darülfünun, 2'si ilk muallim mektebi, 1'i de diğer mektep mezunuydu.

Ahlat Köy Yatı Mektebinin 1926 Mayısında 65 öğrencisi vardı. Bu öğrencilerin 17'si gündüzlü, 48'i parasız yatılıydı, ancak sınav öncesinde toplam öğrenci sayısı 64'e düşmüştü. Sene sonu sınavlarına giren 64 öğrenciden 56'sı bir üst sınıfa geçmiş, 8 öğrenci ise sınıfta kalmıştı.²²

9- Urfa İlk (Köy) Yatı Mektebi

Urfa Köy Yatı Mektebi, hazineye ait, 35.000 lira değerinde, kâgir bir binada faaliyet göstermekteydi. Okulda 1 münhal kadro bulunmaktaydı, zira tahsis edilen öğretmen kadrosu 5, görev yapan öğretmen sayısı 4 idi. Öğretmenlerin 3'ü ilk muallim mektebi mezunuydu. Okulun idare heyetinde ise 1'i darülfünun, 1'i lise, 1'i de diğer mekteplerden mezun 3 kişi görev yapmaktaydı. Urfa Köy Yatı Mektebinin 1925-1926 ders yılı sonunda 100 öğrencisi vardı. Öğrencilerin 7'si gündüzlü, 93'ü parasız yatılıydı. Sene sonu sınavlarına 1 öğrenci girmemiş, sınava giren 99 öğrenciden 74'ü bir üst sınıfa geçerken 25 öğrenci sınıfta kalmıştı.

10- Ertuğrul İlk (Köy) Yatı Mektebi

Ertuğrul (Bilecik) Köy Yatı Mektebi, özel idareye ait, 25.000 lira değerinde, eğitime uygun bir binada faaliyet göstermekteydi.²³ Okula 4 kadro tahsis edilmişti. 4 öğretmen görev yaptığından boş kadro bulunmamaktaydı. Öğretmenlerin 4'ü de ilk muallim mektebi mezunuydu. Okulun idare heyetinde ise 1'i lise, 1'i orta, 1'i de diğer mekteplerden mezun 3 kişi görev yapmaktaydı.

1925-1926 ders yılı sonunda Ertuğrul İlk Yatı Mektebinde 234 öğrenci öğrenim görmekteydi. Öğrencilerin 121'i gündüzlü, 113'ü parasız yatılıydı. Sene sonu sınavlarına giren yatılı öğrencilerin 99'u bir üst sınıfa geçerken 10 öğrenci sınıfta kalmıştı. İhsaiyat mecmuasında okuldan mezun olan öğrenci sayısı ise 4 olarak belirtilmişti.

11- Bitlis İlk (Köy) Yatı Mektebi

Bitlis Köy Yatı Mektebi, hazineye ait, 1.000 lira kıymet biçilen, bahçeli ve eğitime elverişli olduğu ifade edilen bir binada faaliyet göstermekteydi. Okula tahsis edilen öğretmen kadrosu 4, görev yapan öğretmen sayısı 4 idi. Dolayısıyla okulda boş kadro bulunmamaktaydı. Öğretmenlerin 3'ü ilk muallim mektebi, 1'i de orta mektep mezunuydu. Okulun idare heyetinde ise 1'i ilk muallim mektebi, 1'i orta mektep, 1'i de diğer mekteplerden mezun 3 kişi görev yapmaktaydı.

Bitlis Köy Yatı Mektebinin 1925-1926 ders yılının son günlerinde 43'ü gündüzlü, 5'i parasız yatılı 48 öğrencisi vardı. Sene sonu sınavlarının öncesinde öğrenci sayısı 51'e yükselmiş, ancak sene sonu sınavlarında 4 öğrenci girmemişti. Sene sonu sınavına giren 47 öğrencinin tümü başarılı olmuştu.²⁴

12- Bayburt İlk (Köy) Yatı Mektebi

Bayburt Köy Yatı Mektebi, hazineye ait, 200 lira değerinde, bahçesi bulunan ve eğitime elverişli olduğu ifade edilen bir binada faaliyet göstermekteydi. Okula tahsis edilen 4 öğretmen kadrosu doluydu. Öğretmenlerin 1'i darülfünun, 3'ü de ilk muallim mektebi mezunuydu. Okulda ayrıca 1'i darülfünun, 1'i de diğer mekteplerden mezun 2 kişi idarecilik yapmaktaydı. Bayburt

²² İhsaiyat, *age*, s. 66-68.

²³ Günümüzde Bilecik belediye binası olarak kullanılmaktadır.

²⁴ İhsaiyat, *age*, s. 66-68.

Köy Yatı Mektebinin 1925-1926 ders yılı sonunda 60 öğrencisi vardı. Öğrencilerin 10'u gündüzlü, 50'si parasız yatılıydı. Sene sonu sınavlarına 1 öğrenci girmemiş, sınava giren 59 öğrenciden 38'i bir üst sınıfa geçerken 18 öğrenci sınıfta kalmıştı. 3 öğrenci de başarısızlık nedeniyle ihraç edilmişti.²⁵

13- Pınarhisar İlk (Köy) Yatı Mektebi

Pınarhisar Köy Yatı Mektebi, hazineye ait, 70.000 lira değerinde, bahçesi bulunan kâgir bir binada faaliyet göstermekteydi. Okula tahsis edilen öğretmen kadrosu 4, görev yapan öğretmen sayısı 4 idi; dolayısıyla okulda münhal kadro bulunmuyordu. Okulun idare heyetinde de 4 kişi bulunmaktaydı. Okulda görev yapan gerek öğretmenlerin tümü ilk muallim mektebi mezunuyken, idari personelin 1'inin darülfünun, 1'inin lise, 1'inin ilk muallim, 1'inin de diğer mektep mezunu olduğu belirtilmişti.

Pınarhisar Köy Yatı Mektebinin 1926 Mayısında 68 öğrencisi vardı. Öğrencilerin 8'i gündüzlü, 60'ı parasız yatılıydı. Sene sonu sınavlarında öğrencilerin 48'i başarılı olurken, 20 öğrenci sınıfta kalmıştı.

14- Çaycuma İlk (Köy) Yatı Mektebi

Çaycuma Köy Yatı Mektebi, hazineye ait, 20.000 lira değerinde, bahçesi bulunmayan ve eğitim öğretime elverişli olmayan bir binada faaliyet göstermekteydi. Okula tahsis edilen öğretmen kadrosu 4, görev yapan öğretmen sayısı 4 idi; dolayısıyla okulda boş kadro yoktu. Okulun idare heyetinde de 4 kişi bulunmaktaydı. Okulda görev yapan öğretmenlerin 3'ü ilk muallim mektebi, 1'i diğer mektep mezunuyken; idare heyetinin 1'i darülfünun, 1'i orta, 2'si de ilk muallim mektebi mezunuydu.

Çaycuma Köy Yatı Mektebinde 1926 yılının mayıs ayı itibarıyla 129 öğrenci öğrenim görmekteydi. Bu öğrencilerin 69'u gündüzlü, 60'ı parasız yatılıydı. Ancak sınav öncesinde toplam öğrenci sayısının 59'a düştüğü ifade edilmişti.²⁶ Sene sonu sınavlarında 35 öğrenci başarılı olup bir üst sınıfa geçmiş, 22 öğrenci ise sınıfta kalmıştı. Çaycuma Köy Yatı Mektebi 1925-1926 ders yılında 2 öğrencisini mezun vermişti.²⁷

15- Çanakkale İlk (Köy) Yatı Mektebi

1925-1926 ders yılında Millî Emlak'a ait, 10.000 lira kıymetinde, kâgir bir binada eğitim öğretim faaliyetlerini sürdüren Çanakkale İlk (Köy) Yatı Mektebi'ne bakanlıkça 4 öğretmen tahsis edilmişti. Okulda tamamı ilk muallim mektebi mezunu 4 öğretmen görev yaptığından boş kadro bulunmamaktaydı. Okulda ayrıca 1'i darülfünun, 2'si orta ve 1'i de diğer mektep olmak üzere 4 idareci çalışmaktaydı.

Çanakkale İlk Yatı Mektebinde 1926 yılının Mayısında 55 öğrenci öğrenim görmekteydi. Bu öğrencilerin 16'sı gündüzlü, 39'u parasız yatılıydı. Sene sonu sınavlarına 2 öğrenci girmemiş, 36 öğrenci başarılı olup bir üst sınıfa geçmişti. Başarısızlıktan dolayı sınıfta kalan öğrenci sayısı ise 17 idi.²⁸

16- Harput İlk (Köy) Yatı Mektebi

Harput Köy Yatı Mektebi, hazineye ait, bahçesi bulunmayan, 25.000 lira değerinde, ahşap bir binada faaliyet göstermekteydi. Okula tahsis edilen öğretmen kadrosu 4, görev yapan öğretmen sayısı 4 idi. Dolayısıyla okulda münhal kadro bulunmuyordu. Öğretmenlerin tümü ilk muallim

²⁵ *Age*, s. 66-68.

²⁶ İstatistik hazırlanırken sene sonu sınavına giren öğrencilerden yalnızca yatılıların dikkate alındığı anlaşılmaktadır.

²⁷ İhsaiyat, *age*, s. 66-68.

²⁸ *Age*, s. 66-68.

mektebi mezunuydu. Okulun idare heyetinde ise 1'i darülfünun, 1'i yüksek mektep, 1'i orta mektep 1'i de ilk muallim mektebi mezunu 4 kişi görev yapmaktaydı.

Harput Köy Yatı Mektebinin 1925-1926 ders yılı sonunda tamamı parasız yatılı 60 öğrencisi vardı. Sene sonu sınavları öncesinde bu sayı 61'e yükselmişti. Sınavlarda 51 öğrenci bir üst sınıfa geçmiş, 10 öğrenci de mezun olmuştu. Dolayısıyla sınıfta kalan öğrenci yoktu.²⁹

17- Hopa İlk (Köy) Yatı Mektebi

1925-1926 ders yılında Hopa Köy Yatı Mektebi, hazineye ait, 50.000 lira değerinde, bahçesi bulunan kâgir bir binada faaliyet göstermekteydi. Gerek okula tahsis edilen öğretmen kadrosu gerekse görev yapan öğretmen sayısı 3 olduğundan okulda boş öğretmen kadrosu yoktu. Öğretmenlerin 2'si ilk muallim mektebi, 1'i de orta mektep mezunuydu. Okulun idari personeli ise 1'i darülfünun, 1'i orta mektep 2'i de diğer mekteplerden mezun 4 kişiden oluşmaktaydı. Hopa Köy Yatı Mektebinin 1925-1926 ders yılı sonunda 120 öğrencisi vardı. Okulda öğrenim gören gündüzlü öğrenci bulunmamaktaydı, öğrencilerin tümü parasız yatılıydı. Sene sonu sınavlarında 105 öğrenci başarılı olmuş, 15 öğrenci de başarısızlık nedeniyle ihraç edilmişti.

18- Sivrihisar İlk (Köy) Yatı Mektebi

Sivrihisar Köy Yatı Mektebi, Millî Emlak'a ait, 10.000 lira değerinde, bahçesi bulunan bir binada faaliyet göstermekteydi. Okula tahsis edilen öğretmen kadrosu 4, görev yapan öğretmen sayısı 4 idi; dolayısıyla okulda münhal kadro bulunmuyordu. Okulun idare heyetinde de 4 kişi bulunmaktaydı. Okulda görev yapan gerek öğretmenlerin tümü ilk muallim mektebi mezunuyken, idari personelin 1'inin darülfünun, 1'inin orta mektep, 2'sinin de ilk muallim mektebi mezunu olduğu belirtilmişti.

Sivrihisar Köy Yatı Mektebinin 1926 Mayısında 81 öğrencisi vardı. Öğrencilerin 2'si gündüzlü, 79'u parasız yatılıydı. Sene sonu sınavlarında öğrencilerin 78'i başarılı olurken, 3 öğrenci sınıfta kalmıştı.³⁰

19- Siverek İlk (Köy) Yatı Mektebi

1925-1926 ders yılında Siverek³¹ Köy Yatı Mektebi, 10.000 lira değerinde, eğitim öğretime elverişli olmayan bir binada faaliyet göstermekteydi. Binanın yarısı Maarif'e, yarısı da vakıflara aitti. Okulun bahçesi bulunmamaktaydı.

Siverek Köy Yatı Mektebinde, gerek okula tahsis edilen öğretmen kadrosu gerekse görev yapan öğretmen sayısı 5 olduğundan boş öğretmen kadrosu yoktu. Öğretmenlerin 3'ü ilk muallim mektebi, 2'si de orta mektep mezunuydu. Okulun idari personeli ise 1'i darülfünun, 1'i lise ve 2'si de orta mektep mezunu 4 kişiden oluşmaktaydı. Siverek Köy Yatı Mektebinin 1925-1926 ders yılı sonunda 116 öğrencisi vardı. Okulda öğrenim gören 63 gündüzlü, 53 de parasız yatılı öğrenci bulunmaktaydı. Sene sonu sınavlarında öğrencilerin 80'i başarılı olmuş, 32'si ise sınıfta kalmıştı. 4 öğrenci de derslerini tamamlayarak Siverek Köy Yatı Mektebinden mezun olmuştu.

20- Şarkikarahisar İlk (Köy) Yatı Mektebi

Şarkikarahisar Köy Yatı Mektebi, hazineye ait, 7.000 lira değerinde, bahçesi bulunan kâgir bir binada faaliyet göstermekteydi. Okulda münhal öğretmen kadrosu bulunmuyordu, zira tahsis edilen 3 kişilik öğretmen kadrosu tamamen doluydu. Okulun idare heyetinde de 4 kişi

²⁹ Age, s. 66-68.

³⁰ Age, s. 66-68.

³¹ 1926 Haziranında çıkan Teşkilatı Mülkiye Kanunu, il, ilçe ve nahiyelerin yapısında değişikliğe gitti. Ders yılı başında "vilayet" olan Siverek, ilçeye dönüştü. Bu nedenle ilk yatı mekteplerinin bulunduğu yerden söz edilirken, 1926'da kanunun değişmesinin öncesindeki idari yapılanma esas alınmıştır. Kanun için Bkz. 877 Sayılı *Teşkilatı Mülkiye Kanunu*, Resmi Ceride, 26/VI/1926, Sayı: 404, s. 932-935.

bulunmaktaydı. Gerek öğretmenlerin gerekse idarî personelin tümü ilk muallim mektebi mezunuydu.

Şarkikarahisar Köy Yatı Mektebinin 1925-1926 ders senesi sonunda 84 öğrencisi vardı. Öğrencilerin 42'si gündüzlü, 42'si de parasız yatılıydı. Ancak sınav öncesinde bu sayı 74'e düşmüştü. Sene sonu sınavlarına 3 öğrenci girmemiş, sınava giren 71 öğrenciden 45'i bir üst sınıfa geçmiş, 23 öğrenci ise ibka kalmıştı. Söz konusu eğitim öğretim yılı sonunda Şarkikarahisar Köy Yatı Mektebi, 3 öğrencisini mezun vermişti.³²

21- Aziziye İlk (Köy) Yatı Mektebi

1925-1926 ders yılında Aziziye Köy Yatı Mektebi, 16.000 lira değerinde, eğitim öğretime elverişli olduğu belirtilen bir binada faaliyet göstermekteydi. Bina Milli Emlak'a aitti ve bahçesi vardı. Aziziye Köy Yatı Mektebinde, gerek okula tahsis edilen öğretmen kadrosu gerekse görev yapan öğretmen sayısı 4 olduğundan boş öğretmen kadrosu bulunmamaktaydı. Öğretmenlerin tümü ilk muallim mektebini bitirmişken, sayıları 4 olan idari personelin 1'i ilk muallim mektebi, 1'i orta mektep ve 1'i de diğer mektep mezunuydu.

Aziziye Köy Yatı Mektebinin 1925-1926 ders yılı sonunda tamamı parasız yatılı 60 öğrencisi vardı. Sene sonu sınavlarında öğrencilerin 47'si başarılı olmuş, 13'ü ise sınıfta kalmıştı.

22- Gaziayıntab İlk (Köy) Yatı Mektebi

1925-1926 ders yılında Gaziayıntab Köy Yatı Mektebi, hazineye ait, 15.000 lira değerinde kâğır bir binada faaliyet göstermekteydi. Okulun bahçesi bulunmamaktaydı. Gaziayıntab Köy Yatı Mektebinde, gerek okula tahsis edilen öğretmen kadrosu gerekse görev yapan öğretmen sayısı 5 olduğundan boş öğretmen kadrosu yoktu. Okulda görev yapan idari personel sayısı ise 4'tü. Öğretmenlerin tamamı ilk muallim mektebini bitirmişti; idari personelin ise 1'i darülfünun, 1'i lise, 1'i orta mektep ve 1'i de diğer mekteplerden mezun olmuştu.

Gaziayıntab Köy Yatı Mektebinin 1925-1926 ders yılı sonunda tamamı parasız yatılı 69 öğrenci öğrenim görmekteydi. Sene sonu sınavları öncesinde bu sayı 68'e düşmüş, bunların da 58'i başarılı olup bir üst sınıfa geçerken, 10 öğrenci mezuniyete hak kazanmıştı.³³

23- Kars İlk (Köy) Yatı Mektebi

1925-1926 ders yılında Kars ili merkezinde faaliyet gösteren Köy Yatı Mektebi, hususi idareye ait, 40.000 lira değerinde, bahçesi bulunan kâğır bir binada faaliyet göstermekteydi. Okulda münhal öğretmen kadrosu bulunmuyordu, zira tahsis edilen 4 kişilik öğretmen kadrosu tamamen doluydu. Okulun idare heyetinde de 4 kişi bulunmaktaydı. Öğretmenlerin 1'i darülfünun, 1'i ilk muallim mektebi, 1'i orta mektep, 1'i de diğer mekteplerden mezun olmuşken, idare heyetinde görev yapanların 2'si darülfünun, 1'i orta mektep, 1'i de diğer mektep mezunuydu.

Kars Köy Yatı Mektebinin 1925-1926 ders senesi sonunda tümü parasız yatılı 60 öğrencisi vardı. Ancak sınav öncesinde bu sayı 1 azalarak 59'a düşmüştü. Sene sonu sınavlarında başarılı olan 40 öğrenci bir üst sınıfa geçmiş, 15 öğrenci ise başarısızlık nedeniyle ihraç edilmişti. Söz konusu ders yılında Kars Köy Yatı Mektebi'nden 4 öğrenci mezun olmuştu.³⁴

24- Karakurt İlk (Köy) Yatı Mektebi

Köylerde eğitim imkânı bulamayan kimsesiz çocuklara parasız yatılı eğitim imkânı verme düşüncesinden hareket eden ilk yatı mekteplerinin yerlerinin 1925-1926 ders yılındaki dağılımında bazı dengesizliklerin bulunduğu yukarıda ifade edilmişti. Buna bir örneği Kars

³² İhsaiyat, *age*, s. 66-68.

³³ *Age*, s. 66-68.

³⁴ *Age*, s. 66-68.

merkezine 80 kilometre mesafede bulunan Karakurt kasabasında faaliyet gösteren Köy Yatı Mektebi oluşturmaktadır.

1925-1926 ders yılında Kars-Karakurt'ta faaliyet gösteren Köy Yatı Mektebi, Millî Emlak'a ait, 8.000 lira değerinde, bahçesi bulunan bir binada faaliyet göstermekteydi. Okulda münhal öğretmen kadrosu bulunmuyordu, tahsis edilen 2 kişilik öğretmen kadrosu doluydu. Okulun idare heyetinde de 1 kişi bulunmaktaydı. Öğretmenler ilk muallim mektebi, idari personel de diğer mektep mezunuydu. Kars Köy Yatı Mektebinin 1925-1926 ders senesi sonunda tümü parasız yatılı 50 öğrencisi vardı. Ancak sınav öncesinde bu sayı 4 artarak 54'e yükselmişti. Sene sonu sınavlarında başarılı olan 30 öğrenci bir üst sınıfa geçmiş, 24 öğrenci ise sınıfta kalmıştı.³⁵

25- Kandıra İlk (Köy) Yatı Mektebi

1925-1926 ders yılında faaliyet gösteren 32 Köy Yatı Mektebinden biri de İzmit/Kandıra'da bulunan Kandıra Köy Yatı Mektebi'ydı. Okul, 1913 yılında Fransa'dan esinlenerek kabul edilen İdare-i Umumiye-i Vilayet Kanun-ı Muvakkatı hükümlerine göre vilayet hususi idaresine (il özel idaresi) ait, eğitim öğretime elverişli olmayan, yaklaşık 15.000 lira değerindeki bir binada faaliyet göstermekteydi.

Kandıra Köy Yatı Mektebinde, gerek okula tahsis edilen öğretmen kadrosu gerekse görev yapan öğretmen sayısı 5 olduğundan boş öğretmen kadrosu bulunmamaktaydı. Öğretmenlerin tümü ilk muallim mektebini bitirmişken, sayıları 4 olan idari personelin 1'i darülfünun, 3'ü de diğer mektep mezunuydu.

Kandıra Köy Yatı Mektebinin 1925-1926 ders yılı sonunda tamamı parasız yatılı 120 öğrencisi vardı. 1 öğrenci sene sonu sınavlarına girmemişti. Sınavlarda başarılı olan 105 öğrenci bir üst sınıfa geçerken, 3 öğrenci sınıfta kalmış, 11 öğrenci de başarısızlık nedeniyle ihraç edilmişti.³⁶

26- Gemlik İlk (Köy) Yatı Mektebi

Gemlik İlk Yatı Mektebi 1925-1926 ders yılında, Millî Emlak'a ait, yaklaşık 2.300 lira değerindeki kâgir bir binada faaliyet göstermekteydi. Gemlik Köy Yatı Mektebinde, okula tahsis edilen öğretmen kadrosu 10, görev yapan öğretmen sayısı 9 olduğundan 1 kadro boş bulunmaktaydı. Öğretmenlerin 8'i ilk muallim mektebini bitirmişken, sayıları 4 olan idari personelin 1'i darülfünun, 1'i lise, 1'i orta ve 1'i de diğer mektep mezunuydu.

Gemlik Köy Yatı Mektebinin 1925-1926 ders yılı sonunda 60'ı parasız yatılı, 281'i gündüzlü toplam 341 öğrencisi vardı. 16 öğrencinin sene sonu sınavlarına girmediği okulda, başarılı olan 199 öğrenci bir üst sınıfa geçmiş, 113 öğrenci ise sınıfta kalmıştı. Ayrıca 11 öğrenci başarısızlık nedeniyle ihraç edilmişti.³⁷

27- Kütahya İlk (Köy) Yatı Mektebi

1925-1926 ders yılında Kütahya'da faaliyet gösteren Köy Yatı Mektebi, hazineye ait, 15.000 lira değerinde, bahçesi bulunan ahşap bir binada faaliyet göstermekteydi.

Kütahya Köy Yatı Mektebinde, gerek okula tahsis edilen öğretmen kadrosu gerekse görev yapan öğretmen sayısı 5 olduğundan boş öğretmen kadrosu yoktu. Okulun idari personeli ise 4 kişiden oluşuyordu. Ancak ne öğretmenlerin ne de idari personelin mezun oldukları okul bilgisi mevcuttu. Dolayısıyla gerek öğretmenler, gerekse idari personel istatistiklerde 'diğer mektep' mezunu olarak gösterilmişti.

³⁵ Age, s. 66-68.

³⁶ M. Serhan Yücel, "Cumhuriyetin İlk Yıllarında Köy Yatı Mektepleri: Kandıra Yatı Mektebi Örneği," *Uluslararası Milli Mücadelede Servetiye Cephesi ve Kocaeli Tarihi-Kültürü Sempozyumu VI*, Kocaeli, Turkey, 2019.

³⁷ İhsaiyat, age, s. 66-68.

Kütahya Köy Yatı Mektebinin 1925-1926 ders yılı sonunda tamamı parasız yatılı 54 öğrencisi vardı. Bu öğrencilerin 2'si sene sonu sınavlarına girmezken 49'u başarılı olmuş, 3 öğrenci ise sınıfta kalmıştı.³⁸

28- Mardin İlk (Köy) Yatı Mektebi

Mardin'de 1925-1926 ders yılında faaliyet gösteren Köy Yatı Mektebi, eğitim ve öğretime elverişli olmayan, hususi idareye ait, 3.000 lira değerinde, bahçesi bulunmayan bir binada faaliyet göstermekteydi.

Mardin Köy Yatı Mektebinde, gerek okula tahsis edilen öğretmen kadrosu gerekse görev yapan öğretmen sayısı 5 olduğundan boş öğretmen kadrosu yoktu. Okulun idari personeli ise 4 kişiden oluşuyordu. İdari personelin 1'i darülfünun, 3'ü de ilk muallim mektebi mezunuyken, öğretmenlerin mezun oldukları okul bilgisi mevcut değildi. Dolayısıyla öğretmenler istatistiklerde 'diğer mektep' mezunu olarak gösterilmişti.

Mardin Köy Yatı Mektebinin 1925-1926 ders yılı sonunda tamamı parasız yatılı 90 öğrencisi vardı. Sene sonu sınavı öncesinde bu sayı 89'a düşmüş; bunların da 75'i başarılı olurken, 2'si ise sınıfta kalmıştı. Başarısızlık nedeniyle 3 öğrencinin ihraç edildiği okuldan söz konusu ders yılında 9 öğrenci mezun olmuştu.³⁹

29- Manisa İlk (Köy) Yatı Mektebi

1925-1926 ders yılında Manisa'da da bir İlk Yatı Mektebi faaliyette idi. Okul, hazineye ait, 25.000 lira değerinde, bahçesi bulunan kâgir bir binada faaliyet göstermekteydi.

Manisa İlk (Köy) Yatı Mektebinde, gerek okula tahsis edilen öğretmen kadrosu gerekse görev yapan öğretmen sayısı 6 olduğundan boş öğretmen kadrosu bulunmamaktaydı. Okulun idari personeli ise 4 kişiden oluşuyordu. İdari personelin 1'i darülfünun, 1'i orta mektep, 1'i ilk muallim mektebi ve 1'i de diğer mekteplerden mezun olmuşken; öğretmenlerin ise 2'si ilk muallim, 2'si lise, 2'si de diğer mektep mezunu olarak gösterilmişti.

Manisa İlk Yatı Mektebinin 1925-1926 ders yılı sonunda 99'u parasız yatılı 103 öğrencisi vardı. Sene sonu sınavı öncesinde bu sayı 101'e düşmüş; bunların da 93'ü başarılı olurken, 8 öğrenci başarısızlık nedeniyle ihraç edilmişti.⁴⁰

30- Malatya İlk (Köy) Yatı Mektebi

1925-1926 ders yılında Malatya'da faaliyet gösteren İlk Yatı Mektebi, özel idareye ait, 40.000 lira değerinde, bahçesi bulunan ahşap bir binada faaliyet göstermekteydi.

Malatya İlk Yatı Mektebinde, gerek okula tahsis edilen öğretmen kadrosu gerekse görev yapan öğretmen sayısı 4 olduğundan boş öğretmen kadrosu bulunmamaktaydı. Okulun idari personeli ise 4 kişiden oluşuyordu. İdari personelin 1'i darülfünun, 1'i ilk muallim mektebi ve 2'si de diğer mekteplerden mezun olmuşken; öğretmenlerin ise 2'si ilk muallim, 2'si de diğer mektep mezunu olarak gösterilmişti.

Malatya İlk Yatı Mektebinde 1925-1926 ders yılı sonunda 49'u parasız yatılı, 24'ü gündüzlü toplam 73 öğrenci öğrenim görmekteydi. Sene sonu sınavı öncesinde bu sayı 69'a düşmüş; bunların da 60'ı başarılı olurken, 3 öğrenci sınıfta kalmıştı. Söz konusu ders yılında Malatya İlk (Köy) Yatı Mektebi'nden 6 öğrenci mezun olmuştu.⁴¹

³⁸ Age, s. 66-68.

³⁹ Age, s. 66-68.

⁴⁰ Age, s. 66-68.

⁴¹ Age, s. 66-68.

31-Van İlk (Köy) Yatı Mektebi

Van İlk Yatı Mektebi, bahçesi bulunan ancak idarecilerinin verdiği bilgiye göre eğitim öğretime elverişli olmayan bir binada faaliyet göstermekteydi. Okul binası Milli Emlak'a aitti ve değeri 8.300 liraydı. Okula tahsis edilen öğretmen kadrosu 5, görev yapan öğretmen sayısı 5 idi. Dolayısıyla okulda münhal kadro bulunmuyordu. Öte yandan öğretmenlerin mezun oldukları okul bilgisi mevcut değildi. Bu nedenle öğretmenler istatistiklerde 'diğer mektep' mezunu olarak gösterilmişti. Okulun idare heyetinde 1'i darülfünun, 1'i yüksek mektep 2'si de diğer mekteplerden mezun 4 kişi görev yapmaktaydı.

Van İlk (Köy) Yatı Mektebinin 1926 Mayıs itibarıyla 48 öğrencisi vardı. Öğrencilerin 13'ü gündüzlü, 35'i parasız yatılıydı. Sene sonu sınavlarının öncesinde öğrenci sayısı 53'e yükselmişti. Sene sonu sınavlarına 6 öğrenci girmemiş, 40 öğrenci başarılı olup bir üst sınıfa geçerken, 7 öğrenci sınıfta kalmıştı.⁴²

32- Vona İlk (Köy) Yatı Mektebi

Vona Köy Yatı Mektebi, 1925-1926 eğitim öğretim yılında faaliyet gösteren 32 Köy Yatı Mektebinin alfabetik sıraya göre son sırasındaydı. Vona (Ordu/Perşembe) Köy Yatı Mektebi, bahçesi bulunan ancak idarecilerinin verdiği bilgiye göre eğitim öğretime elverişli olmayan bir binada faaliyet göstermekteydi. Okul binası hazineye aitti ve değeri 3.000 liraydı. Okula tahsis edilen öğretmen kadrosu 4, görev yapan öğretmen sayısı 4 idi. Dolayısıyla okulda boş kadro bulunmuyordu. Öğretmenlerin tümü ilk muallim mektebini bitirmişken, sayıları 4 olan idari personelin 2's darülfünun, 1'i ilk muallim mektebi, 1'i de diğer mektep mezunuydu.

Vona Köy Yatı Mektebinin 1926 Mayıs itibarıyla 44 öğrencisi vardı. Öğrencilerin 1'i gündüzlü, diğerleri parasız yatılıydı. Sene sonu sınavlarında 42 öğrenci başarılı olup bir üst sınıfa geçerken, 2 öğrenci sınıfta kalmıştı.⁴³

33- Türkiye Geneli İlk (Köy) Yatı Mektebi Toplamı

1925-1926 ders yılında Türkiye'de toplam 50 yatı mektebi bulunmaktaydı, bunların 32'si öksüz veya yetim köy çocuklarının eğitimine ayrılmış olan köy (ilk) yatı mektepleri idi. Türkiye'deki toplam 32 ilk yatı mektebinin binalarının 12'sinin kâgir, 3'ünün ahşap olduğu bilgisi elimize ulaşmıştır. Yine elimizdeki verilere göre bu binaların 4'ü eğitim ve öğretime elverişli, 13'ü ise elverişli değildi. 27'sinin bahçesi vardı (Tablo 1).

Toplamda 137 öğretmenin görev yaptığı ilk yatı mekteplerine toplam 145 öğretmen kadrosu tahsis edilmişti, dolayısıyla 8 münhal kadro bulunmaktaydı (Tablo 2). Öğretmenlerin 2'si Darülfünun, 3'ü yüksek mektep, 92'si ilk muallim, 2'si lise, 6'sı orta, 32'si de diğer mekteplerden mezundu (Tablo 3). Okul idare heyetlerinin mezun olduğu okullara bakıldığında 24 Darülfünun, 3 yüksek mektep, 6 lise, 19 orta, 25 ilk muallim ve 38 diğer mektep mezunu olduğu görülmüyordu (Tablo 4).

Türkiye genelinde faaliyet gösteren 32 ilk yatı mektebinin, 1926 yılının Mayıs ayı itibarıyla 941'i gündüzlü, 2.218'i parasız yatılı toplam 3.159 öğrencisi vardı. Sene sonu sınavı öncesinde bu sayı 2.928'e düşmüştü. Sene sonu sınavlarına 2.875 öğrenci girerken, 53 öğrenci girmemişti. Sene sonu sınavlarında başarılı olan 2.232 öğrenci vardı. 488 öğrenci ise sınıfta kalmıştı. Başarısızlık nedeniyle 65 öğrenci ihraç edilmiş, 92 öğrenci ise mezun olmuştu (Tablo 5).⁴⁴

⁴² Age, s. 66-68.

⁴³ Age, s. 66-68.

⁴⁴ Age, s. 66-68.

Tablo 1: 1925-1926 Ders Yılında Köy Yatı Mekteplerinin Bina Durumu⁴⁵

1925-1926 İlk Yatı Mektepleri	Yapı malzemesi ve eğitime elverişliliği	Bahçe	Kıymeti (Lira) ⁴⁶	Kime ait
Artvin	Elverişli Değil	Var	3.675	Hazine
Ardahan	Kâgir	Var	38.000	Milli Emlak
Aşkale	Kâgir	Var	10.000	Hazine
Ayaş	Elverişli Değil	Var	1.818 (Kira)	Şahıs
Aydın Yenipazar	Kâgir	Var	35.000	Hazine
Afyonkarahisar	Elverişli Değil	Var	40.000	Hazine
Ergani	Elverişli Değil	Var	380	Hazine
Ahlat	Elverişli Değil	Var	1.200	Hazine
Urfa	Kâgir	Var	35.000	Hazine
Ertuğrul	Elverişli	Var	25.000	Hususi İdare
Bitlis	Elverişli	Var	1.000	Hazine
Bayburt	Elverişli	Var	200	Hazine
Pınarhisar	Kâgir	Var	70.000	Hazine
Çaycuma	Elverişli Değil	Yok	20.000	Hazine
Çanakkale	Kâgir	Var	10.000	Milli Emlak
Harput	Ahşap	Yok	25.000	Hazine
Hopa	Kâgir	Var	50.000	Hazine
Sivrihisar	Elverişli Değil	Var	10.000	Milli Emlak
Siverek	Elverişli Değil	Yok	10.000	Maarif/Vakıf
Şarkikarahisar	Kâgir	Var	7.000	Hazine
Aziziye	Elverişli	Var	16.000	Milli Emlak
Gaziantep	Kâgir	Yok	15.000	Hazine
Kars	Kâgir	Var	40.000	Hususi İdare
Karakurt	Elverişli Değil	Var	8.000	Milli Emlak
Kandıra	Elverişli Değil	Var	15.000	Hususi İdare
Gemlik	Kâgir	Var	2.300	Milli Emlak
Kütahya	Ahşap	Var	15.000	Hazine
Mardin	Elverişli Değil	Yok	3.000	Hususi İdare
Manisa	Kâgir	Var	25.000	Hazine
Malatya	Ahşap	Var	40.000	Hususi İdare
Van	Elverişli Değil	Yok	8.300	Milli Emlak
Vona	Elverişli Değil	Var	3.000	Hazine

⁴⁵ İhsaiyat, *age*, s. 66-68'de yer alan bilgiler tabloya dönüştürülmüştür.

⁴⁶ Binanın kıymeti arasındaki farkların, bazı okulların tahmini kira bedelini yazmış olduklarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Tablo 2: 1925-1926 Ders Yılında Köy Yatı Mekteplerinde Görev Yapan Personel⁴⁷

1925-1926 İlk (Köy) Yatı Mektepleri	Tahsis Edilen Kadro	Öğretmen Sayısı	Boş Kadro Sayısı	İdare Heyetindeki Kişi Sayısı
Artvin	5	5	0	3
Ardahan	5	5	0	4
Aşkale	5	3	2	2
Ayaş	5	3	2	4
Aydın Yenipazar	4	4	0	3
Afyonkarahisar	5	5	0	4
Ergani	5	5	0	4
Ahlat	4	2	2	4
Urfa	5	4	1	4
Ertuğrul	4	4	0	3
Bitlis	4	4	0	3
Bayburt	4	4	0	2
Pınarhisar	4	4	0	4
Çaycuma	4	4	0	4
Çanakkale	4	4	0	4
Harput	4	4	0	4
Hopa	3	3	0	4
Sivrihisar	4	4	0	4
Siverek	5	5	0	4
Şarkikarahisar	3	3	0	4
Aziziye	4	4	0	3
Gaziantep	5	5	0	4
Kars	4	4	0	4
Karakurt	2	2	0	1
Kandıra	5	5	0	4
Gemlik	10	9	1	4
Kütahya	5	5	0	4
Mardin	5	5	0	4
Manisa	6	6	0	4
Malatya	4	4	0	4
Van	5	5	0	4
Vona	4	4	0	4
Toplam	145	137	8	116

⁴⁷ İhsaiyat, *age*, s. 66-68'de yer alan bilgiler tabloya dönüştürülmüştür.

Tablo 3: 1925-1926 Ders Yılında Köy Yatı Mektepleri Öğretmenlerinin Mezun Oldukları Okullar⁴⁸

1925-1926 İlk Yatı Mektepleri	Darül-fünun	Yüksek Mektep	Lise	İlk Muallim Mektebi	Orta Mektep	Diğer
Artvin		1		4		
Ardahan		2		3		
Aşkale				3		
Ayaş				3		
Aydın Yenipazar						3
Afyonkarahisar						5
Ergani				4	1	
Ahlat				2		
Urfa				3		1
Ertuğrul				4		
Bitlis				3	1	
Bayburt	1			3		
Pınarhisar				4		
Çaycuma				3		1
Çanakkale				4		
Harput				4		
Hopa				2	1	
Sivrihisar				4		
Siverek				3	2	
Şarkikarahisar				4		
Aziziye				4		
Gaziantep				5		
Kars	1			1	1	1
Karakurt				2		
Kandıra				5		
Gemlik				8		1
Kütahya						5
Mardin						5
Manisa			2	2		2
Malatya				2		2
Van						5
Vona				4		
Toplam	2	3	2	93	6	31

⁴⁸ İhsaiyat, *age*, s. 66-68'de yer alan bilgiler tabloya dönüştürülmüştür.

Tablo 4: 1925-1926 Ders Yılında Köy Yatı Mektepleri İdare Heyetinin Mezun Oldukları Okullar⁴⁹

	Darülfünun	Yüksek Mektep	Yüksek Muallim	Lise	Orta	İlk Muallim	Diğer Mektepler	Yekûn
Artvin		1			1		1	3
Ardahan	1				1		2	4
Aşkale						1	1	2
Ayaş						2	2	4
Aydın Yenipazar							3	3
Afyonkarahisar	1						3	4
Ergani	1				2	1		4
Ahlat	1					2	1	4
Urfa	1			1			2	4
Ertuğrul				1	1		1	3
Bitlis					1	1	1	3
Bayburt	1						1	2
Pınarhisar	1			1		1	1	4
Çaycuma	1				1	2		4
Çanakkale	1				2		1	4
Harput	1	1			1	1		4
Hopa	1				1		2	4
Sivrihisar	1				1	2		4
Siverek	1			1	2			4
Şarkikarahisar						4		4
Aziziye					1	1	1	3
Gaziyıntab	1			1	1	1		4
Kars	2				1		1	4
Karakurt							1	1
Kandıra	1						3	4
Gemlik	1			1	1		1	4
Kütahya							4	4
Mardin	1					3		4
Manisa	1				1	1	1	4
Malatya	1					1	1	3
Van	1	1					2	4
Vona	2					1	1	4
Toplam	24	3		6	19	25	38	115

⁴⁹ İhsaiyat, *age*, s. 66-68'de yer alan bilgiler tabloya dönüştürülmüştür.

Tablo 5: 1925-1926 Ders Yılında Köy Yatı Mekteplerinin Öğrenci Durumu⁵⁰

1925-1926 İlk Yatı Mektepleri	Gündüzlü (Mayıs 1926)	Parasız Yatılı (Mayıs 1926)	Toplam Öğrenci	Sene Sonu Sınavına Giren Öğrenci	Sene Sonu Sınavı Başarılı Öğrenci	Sınıfta Kalan Öğrenci	İhraç Edilen Öğrenci	Mezun Olan Öğrenci
Artvin	4	89	93	92	70	11		11
Ardahan	58	120	178	168	148	14	6	
Aşkale	68	33	101	110	68	33		9
Ayaş	1	90	91	64	56	8		
Aydın Yenipazar	5	120	125	119	90	26	2	1
Afyonkarahisar	46	70	116	107	89	18		
Ergani	76	47	123	117	81	30		6
Ahlat	17	48	65	64	56	8		
Urfa	7	93	100	99	74	25		
Ertuğrul	121	113	234	113	99	19		4
Bitlis	5	43	48	47	47			
Bayburt	10	50	60	59	38	18	3	
Pınarhisar	8	60	68	68	48	20		
Çaycuma	69	60	59	59	35	22		2
Çanakkale	16	39	55	53	36	17		
Harput	0	60	60	61	51			10
Hopa	0	120	120	120	105		15	
Sivrihisar	2	79	81	81	78	3		
Siverek	63	53	116	116	80	32		4
Şarkikarahisar	42	42	84	71	45	23		3
Aziziye	0	60	60	60	47	13		
Gaziantep	0	69	69	68	58			10
Kars	0	60	60	59	40		15	4
Karakurt	0	50	50	54	30	24		
Kandıra	0	120	120	119	105	3	11	
Gemlik	281	60	341	332	199	113		20
Kütahya	0	54	54	52	49	3		
Mardin	0	90	90	89	75	2	3	9
Manisa	4	99	103	101	93		8	
Malatya	24	49	73	69	60	3		6
Van	13	35	48	47	40	7		
Vona	1	43	44	44	42	2		
Toplam	941	2.218	3.089	2.882	2.232	497	63	99

⁵⁰ İhsaiyat, *age*, s. 66-68'de yer alan bilgiler tabloya dönüştürülmüştür.

Sonuç

Köy Yatı Mektepleri, Türk eğitim tarihinin önemli kurumlarından biri olmasına rağmen, hakkında bugüne kadar herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Buna sebep, konuyla ilgili kaynak sıkıntısıdır. Birkaç kaynaktan okullardan ismen bahsedilmese, günümüze kadar ulaşan birkaç fotoğrafın altında Osmanlı Türkçesiyle ‘yatı mektebi’ ibaresi olmasa, bu okullar tarihin hafızasından silinebilirdi.

Aslında böyle bir riskin olmadığını söyleyebiliriz. Çünkü Maarif Vekâleti tarafından çıkarılan ve 1925-1926 eğitim istatistiklerinin yer aldığı İhsaiyat Mecmuası bu riski ortadan kaldırmıştır. Verilerin kayıt altına alınması, geleneksel Türk devlet anlayışının önemli bir özelliğidir. Bu kayıtların en önemlilerinden olan ve Maarif Vekâleti tarafından hazırlanan İhsaiyat Mecmuasında yer alan veriler ve bilgiler, Köy Yatı Mektepleri hakkında birçok ayrıntının günümüze ulaşmasını sağlamıştır.

Osmanlı'nın son döneminde yaşanan savaşlar öksüz ve yetimlerin sayısının artmasına yol açmış, devletin toprak kayıpları yüzünden de evlerinden ve topraklarından kopan insanların birçoğu bakıma muhtaç hale gelmişti. Gerek Türk kültürü gerekse İslâm dini yetimlere, öksüzlere, kimsesizlere, yaşlılara, yoksullara, evsizlere kısaca bakıma muhtaç herkese yardım etme görevini hem kişilere hem de devlete yükliyordu. Yüzyıllar boyunca vakıflar veya doğrudan devlet mekanizması yardımı ihtiyacı olan herkese kaynak aktarmış, bakıma muhtaç kişilere günümüzün deyişiyle “pozitif ayrımcılık” uygulamıştır. Bu anlayış cumhuriyetin ilk yıllarında devam etmiş, eğitim alanında çok önemli adımlar atılmıştır. Bu adımlardan biri olan ve Dârüleytamların dönüştürülmesiyle doğan “yatı mektepleri” ile bir taraftan bakıma muhtaç çocuklara sahip çıkılıyor, diğer taraftan genç cumhuriyetin ihtiyaç duyduğu meslek/ sanat sahibi nesillerin yetişmesine imkân sağlanıyordu. Bugün eğitim sistemini bütün dünyanın örnek aldığı Finlandiya'nın eğitimde eşitliğin yeterli olmadığı, önemli olanın hakkaniyetin getirilmesi olduğuna dair bakışının⁵¹, günümüzden yüz yıl önce yatı mekteplerinde yeşerdiği görülmektedir.

Yatı mektepleri, cumhuriyet tarihimizin en çok tartışılan eğitim kurumu Köy Enstitülerine ilham kaynağı olmuştur. Dewey'in faydacı eğitim anlayışından yola çıkan, erken cumhuriyetin heyecanını, azmini ve hepsinden önemlisi idealizmini ortaya koyan yatı mekteplerinin gerek müfredatını gerekse misyonunu köy enstitülerine devrettiğini söylemek çok yanlış olmaz.

Türkiye Cumhuriyeti'nin, Osmanlı Devletinden devraldığı eğitim mirasının olumsuz yanları olduğu kadar, olumlu yönleri de vardı. Mesela köy yatı mekteplerinin öğretmenlerinin çoğunluğunu “ilk muallim mektebi mezunu” öğretmenlerin oluşturması, cumhuriyetin ilk yıllarında eğitim seferberliğini yürütebilecek -sınırlı da olsa- yetişmiş insanın olduğunun kanıtıydı. Son döneminde Osmanlı kurumlarından yetişmiş bu öğretmenlerin, eğitim seferberliğine kanalize edilebilmesi de hiç şüphesiz cumhuriyetin başarısıdır. Köy yatı mekteplerinden geriye kalan siyah-beyaz fotoğraf karelerindeki⁵² “başı kabak, yalınayak” kimsesiz ve yoksul çocukların gözlerine yansıyan mutluluk, bu eğitim kurumlarını, tarihin en güzide yerine konumlandırmaya yetmiştir.

⁵¹ Pasi Sahlberg, *Eğitimde Finlandiya Modeli*, Metropolis Yayıncılık, İstanbul, 2018, s. 77.

⁵² Ortaköy Erkek Şehir Yatı Mektebi Albümü, Resim Altı Yazılar Hattat Halim (Özyazıcı), 1928.

Kaynakça

A. Arşiv Kaynakları- Düstur- Zabıt Cerideleri

- 877 Sayılı *Teşkilatı Mülkiye Kanunu*, Resmi Ceride, 26/VI/1926, Sayı: 404, s. 932-935
- 789 Sayılı *Maarif Teşkilâtına Dair Kanun*, Resmî Ceride, 3/IV/1926, Sayı: 338, s. 1233
- Mustafa Kemal Paşa'nın TBMM Açış Konuşması, TBMM Zabıt Ceridesi, Devre: 1, İçtima Senesi: 3, C.18, Birinci İçtima, 1.3.1338 Çarşamba, 1 Mart 1922, s. 2-16.

B. Salnameler-Yıllıklar

- Ortaköy Erkek Şehir Yatı Mektebi Albümü (1928), Resim Altı Yazılar Hattat Halim (Özyazıcı).
- Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekaleti, *1925-1926 Ders Senesi İhsaiyat Mecmuası*, Devlet Matbaası, İstanbul, 1928.
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü, *Cumhuriyetin İlk Yıllarında Eğitimden İzler (1923-1930)*, ISBN 975-11-1939-1, Ankara. 1999.
- Umumi Nüfus Tahriri 28 Teşrinievvel 1927 Muvakkat Rakamlar, Merkezi İstatistik Müdüriyet-i Umumiyesi, Türk Ocakları Merkez Heyeti Matbaası, 1927.

C. Araştırma ve İncelemeler

- AYHAN, Halis- Hakkı Maviş, "Dârüşşafaka", *TDV İslam Ansiklopedisi*, C. 9, 1994, s. 7-9.
- ERGİN, Osman Nuri, *Türk Maarif Tarihi*, C. 1-2, Eser Matbaası, İstanbul, 1977.
- KOÇER, Hasan Ali, *Türkiye'de Köy Eğitim ve Öğretimi*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi 7(1) s. 89-129, DOI: 10.1501/Egifak_0000000414, Ankara, 1994.
- NUHOĞLU, Hidayet Yavuz, *Dârülaceze, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, c. 8, 1993, s. 512-514.
- MÜEZZİNOĞLU, Ersin, *I. Dünya Savaşı Esnasında Yetim ve Öksüz Çocukların Himayesi ve Eğitimi: Dârüleytamlar*, *History Studies* (4) 1, 2012, s. 399-417.
- ÖZCAN, Tahsin, *Osmanlı Toplumunda Yetimlerin Himayesi ve Eytâm Sandıkları*, İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi Sayı: 14, 2006, s. 103-121.
- ÖZTÜRK, Cemil, *Osmanlı'da Bir Meslekî Eğitim ve Çocuk Esirgeme Kurumu: Dârülhayr-ı Âlî (1903-1909)*, International Congress on Learning and Education in the Ottoman World, IRCICA, Türk Bilim Tarihi Kurumu, Türk Tarih Kurumu, İstanbul 12-14 April 1999.
- SAHLBERG, Pasi, *Eğitimde Finlandiya Modeli*, Metropolis Yayıncılık, İstanbul, 2018.
- TOPRAK, Zafer, *Darwin'den Dersim'e Cumhuriyet ve Antropoloji*, Doğan Kitap, İstanbul, 2012.
- YÜCEL, M. Serhan, "Cumhuriyetin İlk Yıllarında Köy Yatı Mektepleri: Kandıra Yatı Mektebi Örneği", *Uluslararası Milli Mücadelede Servetiye Cephesi ve Kocaeli Tarihi-Kültürü Sempozyumu VI*, Kocaeli, 2019.

Summary

The wars in the last period of the Ottoman Empire led to an increase in the number of orphans, and many of the people who were separated from their homes and lands due to the land losses of the state became in need of care. Both Turkish culture and Islamic religion placed the duty of helping orphans, homeless people, the elderly, the poor, the homeless, in short, everyone in need of care, on both individuals and the state. For centuries, foundations or direct state mechanisms have provided resources to everyone in need of help and, in today's words, "positive discrimination" to those in need of care.

This understanding continued in the early years of the republic and very important steps were taken in the field of education. One of these steps, the "Boarding Schools", which were born out of the transformation of the Dârüleytams, on the one hand took care of children in need of care, and on the other hand provided the opportunity for the young republic to raise generations with the professions and arts it needed. It is seen that the view of Finland, whose education system is taken as an example by the whole world today, that equality in education is not enough, and that what is important is to bring fairness, flourished in boarding schools a hundred years ago.

In the 1925-1926 school year, a total of 50 boarding schools were operating across Turkey, including 17 city boarding schools, 32 village boarding schools and 1 private boarding school. What is striking about the distribution of Village Boarding Schools across regions is that the distribution of these schools across Turkey was not very balanced. However, this is the beginning; in 1925, these schools continue to be opened in various regions of Anatolia.

In 1925, we have the information that 12 of the 32 Village Boarding School buildings were masonry and 3 were wooden. According to our data, 4 of these buildings were suitable for education and training, while 13 were not. 27 of them had a garden. A total of 145 teacher positions were allocated to the Village Boarding Schools, where a total of 137 teachers were employed, thus there were 8 vacant positions. As of May 1926, the schools had a total of 3,159 students, 941 day students and 2,218 free boarders. Before the end-of-year exams, this number had dropped to 2,928. While 2,875 students took the end-of-year exams, 53 students did not. There were 2,232 students who passed the end-of-year exams. 488 students failed. 65 students were expelled due to failure. 92 students graduated.

Boarding schools inspired the Village Institutes, the most controversial educational institution in the history of the republic. It would not be wrong to say that the Boarding Schools, which set out from Dewey's utilitarian understanding of education, and demonstrated the excitement, determination and above all idealism of the early republic, handed over both their curriculum and mission to the Village Institutes.

The educational heritage that the Republic of Turkey inherited from the Ottoman Empire had positive aspects as well as negative ones. For example, the fact that the majority of the teachers of the village boarding schools were "graduate from the first teaching school" was proof that there were people - albeit limited - who could carry out educational mobilization in the early years of the republic. The fact that these educators, who had been trained in the Ottoman institutions during the last period, could be channeled into the educational mobilization was undoubtedly a success of the republic. Black and white photographs are all that remains of the Village Boarding Schools. The happiness reflected in the eyes of orphaned and poor children "barefoot and bareheaded" in these photographs is enough to place these educational institutions in the most distinguished place in history.